2. Duminica

„Fără Duminică nu putem trăi” – martirii din Abitinia.

De reţinut:

1) Numele de „Duminică” vine de la sintagma *Dies Domenica* din Apocalipsului Sf. Ioan *Ap* 1, 9-10 (traducerea în latină a expresiei *Kyriake hemera*), care înseamnă zi domnească, a Domnului, întrucât *Domenica* este folosită ca adjectiv. Aceeaşi expresie o găsim mai apoi şi în scrierea din sec. I, *Didaché* 14,1, răspândindu-se ulterior sub această formă în toată lumea.

2) De ce Duminica s-a consacrat încă din primele timpuri ca sărbătoare primordială a creştinilor? Pentru că Duminica este „ziua pe care a făcut-o Domnul” (*Ps* 118, 24) pentru om prin învierea lui Isus Cristos din morţi. Duminica, şi nu altă zi! Pentru că Duminica, după învăţătura Apostolilor, se aduna comunitatea, Biserica pentru a sărbători în numele şi cu forţa Celui Înviat. Astfel, Duminica devenise sinonim cu tabloul fascinant şi incredibil descris de Faptele Apostolilor: „erau stăruitori în învăţătura apostolilor şi în comuniunea [fraternă], la frângerea pâinii şi la rugăciune” (*Fap* 2,42) şi „erau o singură inimă şi un singur suflet” (*Fap* 4,32). Tabloul comuniunii perfecte în Domnul nu ar fi fost cu siguranţă nici veridic, nici viabil dacă nu ar fi existat credinţa că Duminica este ziua prin excelenţă în care se trăieşte, prin citirea Scripturii şi Euharistie, memorialul întregului plan de mântuire care a culminat în Învierea Domnului Isus Cristos (*Mc* 16,1-7; *Mt* 28,1; *Lc* 24,1; *In* 20,1). Duminica se schiţează aşadar atât ca ziua Domnului, cât şi ca ziua Bisericii şi ziua omului.

3) Pentru creştinii din primele secole, nici nu se punea problema ca Duminica să nu fie sărbătoare de poruncă. *Didaché,* Sf. Iustin, Tertulian şi Didascalia Apostolilor ne dau mărturii foarte grăitoare cu privire la aceasta. Creştinii considerau participarea lor la Paştele săptămânal şi la Euharistie, sacramentul unităţii, o obligaţie gravă, pe care o împlineau uneori chiar cu preţul propriei lor vieţi (a se vedea exemplul martirilor din Abitinia şi a multor altor mărturisitori). Dar pe măsură ce numărul de convertiri creşte, se observă o delăsare a vieţii de credinţă. Deja la Conciliul de la Elvira (~ 306) avem o primă lege locală care stabileşte că cel care nu participă 3 Duminici la rând la adunare, să fie excomunicat pentru scurt timp. Prima lege oficială valabilă pentru întreaga Biserică cu privire la obligativitatea Duminicii sub incidenţa păcatului de moarte apare abia în Codul de Drept Canonic din 1917, canonul 1248.

<u>Duminica în Constituţia liturgică a Conciliului II din Vatican</u>

La nr. 102 şi 106, *Sacrosanctum Concilium* ne vorbeşte despre importanţa şi precedenţa pe care liturgia o atribuie Duminicii întrucât este recurenţa săptămânală a Paştelui, aşa încât, pe cât posibil, „*să nu se aşeze înaintea ei nici o altă solemnitate afară de cazul că este de cea mai mare importanţă, deoarece duminica este fundamentul şi nucleul întregului an liturgic*”. Ea este o sărbătoare primordială a creştinismului, pecetluită cu învierea şi apariţiile lui Cristos (*In* 20,11-18; *Mt* 28,9-10; *Lc* 24,13-15; *Lc* 24, 36-43; *In* 20, 26-29), devenind prima zi a săptămânii, ziua noii creaţii şi ziua a opta, ziua desăvârşirii escatologice.

Ce înseamnă sărbătoare primordială de tradiţie apostolică, expresie pe care Conciliul vrea s-o redescoperim? Omul modern, năpădit de multe preocupări şi cu o existenţă fragmentată în multe locuri, a uitat să se reculeagă, să pună deoparte o zi pentru Domnul, pentru sine şi pentru cei din jurul său. Pentru creştinii primelor timpuri, Duminica era o zi sfântă, inviolabilă, limita de demarcaţie între sacru şi profan, o zi în care puneau pauză cursului vieţii lor obişnuite, zi de reîmprospătare a respiraţiei spirituale, simţindu-se parte din

misterul lui Cristos. Duminica a constituit aşadar nucleul primitiv al celebrării misterului lui Cristos, prin urmare însuşi nucleul vieţii de credinţă şi în această formă a fost cinstită şi transmisă de Apostoli şi de urmaşii acestora. Toată forţa, toată prospeţimea şi tot entuziasmul primilor creştini veneau din celebrarea Duminicii, ziua Domnului şi ziua zilelor (cf. Pseudo Eusebiu din Alexandria, *Sermo* 16). Pentru primii creştini nu se putea imagina o bucurie mai mare decât a participa la masa Domnului. Nu exista sărbătoare mai mare decât Duminica, Paştele săptămânal.

Duminica, ziua prin excelenţă a ascultării Cuvântului, a Euharistiei şi a acordării celorlalte sacramente, s-a înrădăcinat profund în trăirea şi simţirea primilor creştini ca mângâiere în persecuţii, forţă în faţa opoziţiei făţişe a societăţii care nu accepta o credinţă nouă, care scutura din temelii preconcepţii ce ofereau falsul sentiment de stabilitate şi siguranţă, impunându-se deja ca împlinire a promisiunii escatologice de mântuire şi de o nouă viaţă care depăşeşte valea aceasta de lacrimi şi de degradare. Un alt fapt trecut cu vederea astăzi este dimensiunea socială a Duminicii: această zi consolida legături umane şi sociale, lega fraternităţi care nu ar fi fost posibile în lumea profană (Nu mai este deosebire între iudeu şi păgân, între sclav şi om liber… *Gal* 3,28). Pe noi oare ce persecuţii ne împiedică să trăim la fel Duminica?

***Dies Domini* (31 mai 1998), Scrisoarea apostolică a Sf. Părinte Papa Ioan Paul al II-lea**

Se cuvin câteva consideraţii pe marginea scrisorii apostolice *Dies Domini* care explică mai pe larg ceea ce ne-a fost prezentat pe scurt despre Duminică în Constituţia *Sacrosanctum Concilium*. Ne vom opri asupra a 3 puncte:

Duminica – Ziua Domnului

Expresia „Ziua Domnului" trimite în primul rând, la *Kyrios*, adică la Domnul Înviat. Acest nume a fost comentat pe larg de către părinţii Bisericii. Sfântul Ignaţiu de Antiohia, de exemplu, în Scrisoarea către Magnezieni (9,1), afirmă că „aceia care trăiau după vechea rânduială a lucrurilor s-au deschis la o speranţă nouă, încetând să celebreze sabatul şi trăind în observanţa zilei Domnului, în care viaţa noastră a fost înălţată datorită Domnului şi morţii sale…" Duminica nu este o simplă observanţă, ci un mod de a trăi şi un stil de viaţă care îi distinge pe creştini de cei care, trăind după legea cea veche, aşteaptă încă împlinirea promisiunilor. Pentru creştini însă, Domnul a învins deja moartea şi a adus viaţa ce nu mai poate fi luată.

Duminica – „prima zi". După cum concordă toţi evangheliştii, învierea lui Cristos are loc în prima zi după Sabat. În calitate de „prima zi", Duminica, trimite la relatarea creaţiei în Geneză (în prima zi Dumnezeu a creat lumina). A fost Sfântul Iustin, în *Apologia I* (67,7), primul autor creştin care a legat în mod explicit începutul creaţiei cu învierea. Într-adevăr el spune că creştinii se adună în ziua soarelui, „pentru că este prima zi în care Dumnezeu, după ce a învins întunericul…, a creat lumea şi pentru că Isus Cristos, Mântuitorul nostru, tocmai în această zi a înviat din morţi". Apoi, Părinţii Bisericii vor interpreta prima creaţie drept tip sau figură a celei de-a doua creaţii, adică aceea care are loc prin învierea lui Cristos. Duminica va deveni astfel memoria acestor două creaţii, devenind memorial al Paştelui care este văzut în centrul unui măreţ şi tainic mister salvific al lui Dumnezeu. Ea va fi celebrarea sintezei întregului mister răscumpărător, pentru că învierea lui Cristos este momentul culminant al întregii acţiuni salvifice a lui Dumnezeu.

Duminica – „cea de-a opta zi”. Această denumire este fondată pe relatarea apariţiilor celui Înviat, după cum se citeşte în Ioan 20,26: „opt zile după aceea, discipolii erau din nou adunaţi în casă şi era şi Toma cu ei”. A spune că duminica este cea de-a *opta zi* a săptămânii, la o primă privire poate apărea puţin paradoxal, din moment ce aceasta coincide cu prima zi a săptămânii. Totuşi, dacă ne gândim în cheie simbolico-escatologică, cea de-a opta zi face aluzie la o nouă realitate, adică anunţă eterna fericire, întâlnirea definitivă cu cel Înviat. În acelaşi timp, această *a opta zi* indică faptul că nu mai există nici o succesiune de zile. Ziua care urmează celei de-a şaptea zile a devenit simbolul zilei care transcende zilele, a zilei fără asfinţit, a eternităţii.

Aşadar, Sabatul rămâne, într-un mod de a spune, ultima zi, cea de-a şaptea zi care închide Vechiul Testament, în timp ce ziua Învierii, duminica, este cea de-a opta zi, adică începutul unui nou drum spre scopul împărăţiei cereşti. Duminica, în această viziune a celei de-a opta zile, este în întregime orientată din prezentul celebrării spre trecut, pentru că împlineşte întreaga istorie a trecutului, în perspectiva viitorului.

Simbolismul celei de-a opta zile ajunge la apogeul său în secolul al IV-lea, când Părinţii Bisericii scot în relief tema baptismală, împreună cu cea escatologică. Baptisteriile antice erau construite în general în formă octogonală. Numărul opt primeşte sensul perfecţiunii şi al totalităţii escatologice. Astfel tradiţia patristică, reluând paralelismul dintre potop şi botez, deja conturat în Noul Testament (cf. *1Pt* 3,18-21; *2Pt* 3,3-10), face să se observe că în Arcă s-au salvat opt persoane. În acest simbolism, părinţii văd viitorul mântuirii în Cristos, astfel că cele opt persoane reprezintă noua creaţie salvată de potop şi moarte.

Toate aceste aspecte ale duminicii ca şi cea de-a opta zi ne amintesc că aşteptarea lumii viitoare este de fapt aşteptarea lui Cristos cel glorios care va veni pentru consumarea ultimului act al mântuirii noastre. Duminica, aşadar, este impregnată de o dimensiune profund escatologică.

Duminica – Ziua Bisericii

Duminica, celebrând Paştele, este şi ziua Bisericii care retrăieşte evenimentul pascal în cadrul adunării euharistice. Prin celebrarea euharistică duminicală, Biserica conştientizează că este o comunitate convocată la celebrarea în care este edificată şi construită în unitate, ca Trup al lui Cristos. În primele secole, creştinii erau conştienţi de faptul că a participa la adunarea euharistică însemna a construi, a „face Biserica”, astfel că s-a stabilit echivalenţa între a participa la adunare cu apartenenţa la Biserică. Biserica trăieşte şi se realizează mai ales atunci când se adună într-o adunare convocată în jurul celui Înviat. A participa la adunarea duminicală este atât de definitoriu, de caracterizant, încât cine nu o frecventează în mod regulat demonstrează că şi-a pierdut identitatea sau îşi pune în criză sensul apartenenţei sale: a interveni şi a participa la Euharistia duminicală este o exigenţă vitală pentru membrii comunităţii (cf. martirii din Abitinia: „sine dominica non possumus”).

Duminica – Ziua omului

Dincolo de dimensiunea imediată a preceptului odihnei duminicale şi de abţinere de la munci grele, Duminica este o zi a bucuriei: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim într-însa!”. Motivul bucuriei este prezenţa lui Cristos între ai săi (cf. *In* 20,20; *Fil* 4,56). Documentul *Didascalia apostolilor* notează această profundă recomandare: „Duminica să fim mereu bucuroşi, pentru că cine se întristează în ziua de duminică comite un păcat”. În imaginarul medieval se ajunsese să se creadă că duminica se suspendă chinurile purgatorului, şi chiar ale iadului: pentru toţi bucurie! Bucuria duminicală trebuie să se hrănească din contemplaţie: duminica este ziua ascultării Cuvântului lui

Dumnezeu, iar ascultarea şi contemplarea acestuia trebuie să se concretizeze în caritatea fraternă.

Primele comunităţi creştine au vrut să sublinieze această bucurie duminicală şi prin două semne exterioare: a) duminica nu se posteşte niciodată: este ziua în care ne bucurăm de prezenţa Mirelui (cf. *Lc* 5,33-34); b) duminica ne rugăm stând în picioare, căci, după cum afirmă sf. Vasile, „pentru că am înviat cu Cristos trebuie să căutăm la cele de sus; în ziua învierii stând în picioare, ne amintim de harul care ne-a fost dat". Consecinţa celebrării duminicale şi a bucuriei acesteia este odihna festivă. Sărbătoarea creştină săptămânală este izvor de bucurie pentru creştinii care s-au reunit în adunarea euharistică şi propagă această bucurie în viaţa lor de familie, în destinderea lor precum şi în activităţile lor recreative. Odihna duminicală devine astfel semnul minunat al fericirii cereşti, o creştere a bucuriei umane, care îmbrăţişează întreaga zi cu lumina sa, o eliberare care permite creştinului să consacre un timp mai îndelungat rugăciunii şi legăturilor fraterne.

Angajare şi reflecţie:

1) Dacă venim la biserică în număr aşa de mare la Paști, de ce nu acordăm aceeași importanţă şi Duminicii, care în esenţă e tot Paştele, de data aceasta mai accesibil şi mai aproape de noi?

2) Este pentru noi Duminica ziua pe care a făcut-o Domnul pentru noi, ziua bucuriei, a detaşării de poverile lumeşti, o zi de hrănire şi de respiraţie a sufletului, o zi a caritătii şi o zi care ne vorbeşte despre fericirea viitoare şi eternă?